

MERKS SIA  
Oskars Ozoliņš  
Skanstes iela 13  
Rīga, LV 1013  
Latvija

Rīgā  
2008.gada 9.aprīlī

PA E-PASTU  
[oskars.ozolins@merks.lv](mailto:oskars.ozolins@merks.lv)

Lietas Ref.: DP-1447-036

## PAR: Latvijas Nacionālās bibliotēkas būvniecību

God. Ozoliņa kungs!

Pēc Jūsu lūguma esam sagatavojuši juridisko atzinumu, kurā analizēts Latvijas Nacionālās bibliotēkas būvniecības tiesiskums no Latvijas un Eiropas Kopienu tiesību viedokļa.

Atzinumā analizēti šādi galvenie jautājumi:

1. Vai Ministru kabineta 2008.gada 20.februāra rīkojums Nr.79 „Par Latvijas Nacionālās bibliotēkas būvniecību” („**MK rīkojums**”), ar kuru noteikts, ka līguma slēgšanai par Latvijas Nacionālās bibliotēkas būvniecību nav piemērojams Publisko iepirkumu likums, atbilst Publisko iepirkumu likuma 3.panta trešajā daļā ietvertajiem izņēmuma gadījumiem, kad Publisko iepirkuma likumu var nepiemērot?
2. Vai valsts aģentūras „Jaunie „Trīs Brāļi”” izstrādātās sarunu procesa „Latvijas Nacionālās ēkas būvdarbi” vadlīnijas („**Vadlīnijas**”) nodrošina Latvijas Nacionālās bibliotēkas būvniecības projekta īstenošanas caurspīdīgumu un izslēdz diskriminācijas iespējas, kā tas saskaņā ar Eiropas Kopienu tiesas judikatūru nodrošināms arī tajos gadījumos, kad publisko iepirkumu likumi nav piemērojami?
3. Vai valsts aģentūras „Jaunie „Trīs Brāļi”” lēmums izslēgt juridisko personu AS „Merko Ehitus” un SIA „Merks” apvienību („**Apvienība**”) no sarunu procesa par Latvijas Nacionālās bibliotēkas būvniecību ir pamatots?
4. Kādas varētu būt tiesvedības iespējas, ja atbilde uz kādu vai visiem no iepriekš minētajiem jautājumiem būtu negatīva?

## SECINĀJUMI

Veicot iepriekš minēto jautājumu analīzi no Latvijas un Eiropas Kopienu tiesību viedokļa, esam nonākuši pie šādiem galvenajiem secinājumiem:

1. Iztulkojot Publisko iepirkumu likuma 3.panta trešo daļu saskaņā ar Eiropas Kopienu tiesībām, secināms, ka MK rīkojums daļā, ar kuru noteikts, ka Latvijas Nacionālās bibliotēkas būvniecības projekta īstenošanā nav piemērojams Publisko iepirkumu likums, ir prettiesisks, jo Latvijas Nacionālās bibliotēkas būvniecības projekta

īstenošana nav saistīta ar būtisku valsts drošības interešu aizsardzību. Turklāt ne MK rīkojums, ne Kultūras ministrijas sagatavotais paskaidrojuma raksta projekts MK rīkojumam neliecina par tādiem Latvijas Nacionālās bibliotēkas projekta īstenošanas mērķiem, kuru sasniegšana nebūtu iespējama, ja tiktu piemērotas publisko iepirkumu procedūras.

2. Vadlīnijās nav noteiktas ne prasības, kādām jāatbilst pretendentu piedāvājumiem, ne kritēriji, pēc kuriem valsts aģentūra „Jaunie „Trīs Brāļi”” izraudzīsies atbilstošāko piedāvājumu, ne arī paskaidrota aģentūras lēmumu pārsūdzības kārtība. Līdz ar to Vadlīnijas nenodrošina Latvijas Nacionālās bibliotēkas būvniecības projekta īstenošanas caurspīdīgumu, vienlīdzīgas iespējas, brīvu konkurenci un Eiropas Kopienību dibināšanas līgumā garantēto pamatbrīvību īstenošanu, lai gan saskaņā ar Eiropas Kopienību tiesas judikatūru šo principu ievērošana ir obligāta arī tajos gadījumos, kad publisko iepirkumu likumi nav piemērojami.
3. Valsts aģentūras „Jaunie „Trīs Brāļi”” lēmums izslēgt Apvienību no sarunu procesa par Latvijas Nacionālās bibliotēkas būvniecību nav pamatots ne ar vienu tiesību normu, tas nav savienojams ar tiesībām uz nevainīguma prezumpciju un pastāv risks, ka šī lēmuma rezultātā valsts finanšu līdzekļi, kas piesaistīti Latvijas Nacionālās bibliotēkas būvniecības projekta īstenošanai, varētu tikt izmantoti neefektīvi.
4. Tiesvedības iespējas par MK rīkojuma, Vadlīniju un valsts aģentūras „Jaunie „Trīs Brāļi”” lēmumu izslēgt Apvienību no sarunu procesa tiesiskumu un atcelšanu pastāv gan nacionālā, gan Eiropas Savienības līmenī. Nacionālajā līmenī iespējams uzsākt administratīvo tiesvedību Administratīvā procesa likuma kārtībā. Eiropas Savienības līmenī iespējams aicināt Eiropas Komisiju uzsākt tiesvedību pret valsti Eiropas Kopienību tiesā par Eiropas Kopienību tiesību pārkāpumu. Tāpat, ja tiktu uzsākta administratīvā tiesvedība nacionālajā līmenī par MK rīkojuma un/vai Vadlīniju tiesiskumu, pēdējās instances tiesai būtu pienākums uzdot jautājumu Eiropas Kopienību tiesai par Eiropas Kopienību tiesību normu iztulkošanu prejudiciāla nolēmuma taisīšanai.

Ja Jums rodas kādi papildus jautājumi, lūdzu, sazinieties ar mums!

Ar cieņu,

*/šis dokuments ir nosūtīts elektroniski,  
tāpēc tas nav parakstīts/*

Agris Repšs  
Partneris

Debora Pāvila  
Juriste

## LATVIJAS NACIONĀLĀS BIBLIOTĒKAS BŪVNICĪBA

### 1. MK RĪKOJUMS

#### 1.1. Tiesību normas

MK rīkojuma 3.punktā noteikts, ka Latvijas Nacionālās bibliotēkas būvniecības projekta īstenošanā nav piemērojams Publisko iepirkumu likums, jo Latvijas Nacionālās bibliotēkas būvniecība saistīta ar būtisku valsts interešu aizsardzību. Minētais punkts pamatots ar Publisko iepirkumu likuma 3.panta trešo daļu.

Publisko iepirkumu likuma 3.panta trešā daļa paredz: „Šo likumu nepiemēro, ja Ministru kabinets saskaņā ar normatīvajiem aktiem informācijai par līgumu nosaka slepenības režīmu vai līguma izpilde saistīta ar īpašiem valsts noslēpuma aizsardzības pasākumiem, kā arī tad, ja tas ir nepieciešams būtisku valsts interešu aizsardzībai. Par būtisku valsts interešu aizsardzību katrā konkrētajā gadījumā lemj Ministru kabinets.”

Publisko iepirkumu likuma 3.panta trešā daļa atbilst Direktīvas 2004/18<sup>1</sup> 14.pantam, kurš, līdzīgi kā Publisko iepirkumu likuma 3.panta trešā daļa, paredz trīs izņēmuma gadījumus, kad līgumam var nepiemērot publiskā iepirkuma noteikumus: 1) ja līgums atzīts par slepenu, 2) ja līguma izpildē jāievēro īpaši drošības pasākumi saskaņā ar dalībvalstī spēkā esošajiem normatīvajiem un administratīvajiem aktiem, vai 3) ja tas nepieciešams dalībvalsts pamatinteresu aizsardzībai.

#### 1.2. Analīze

Iztulkojot Publisko iepirkumu likuma 3.panta trešo daļu gramatiski, sākotnēji varētu šķist, ka Latvijas Nacionālās bibliotēkas būvniecības projekta īstenošanas izslēgšana no Publisko iepirkumu likuma piemērošanas sfēras atbilst minētajā normā ietvertajam trešajam izņēmuma gadījumam, t.i., būtisku valsts interešu aizsardzība.

Taču jāņem vērā, ka ar Publisko iepirkumu likumu, tajā skaitā ar likuma 3.panta trešo daļu, Latvijas tiesībās ir ieviests Eiropas Kopienų regulējums publisko iepirkumu jomā, konkrēti, Direktīva 2004/18. Līdz ar to, piemērojot Publisko iepirkumu likuma normas, gan iestādēm, gan tiesām jāievēro analogo Eiropas Kopienų tiesību normu saturs, jēga un mērķis, kas atklāts tiesību aktu *travaux préparatoires*, preambulās, Eiropas Komisijas praksē un Eiropas Kopienų tiesas judikatūrā.

Neskatoties uz Publisko iepirkumu likuma 3.panta trešajā daļā un Direktīvas 2004/18 14.pantā minētā trešā izņēmuma gadījuma, t.i., valsts pamatinteresu jeb būtisku interešu aizsardzības iespējami plašo interpretāciju, ar valsts būtisku interešu aizsardzību šajā gadījumā Eiropas Kopienų tiesībās saprot būtisku valsts drošības interešu aizsardzību.

Par šāda iztulkojuma pareizību, *pirmkārt*, liecina jau Direktīvas 2004/18 14.panta nosaukums „Slepenie līgumi un līgumi, uz ko jāattiecinā īpaši drošības pasākumi”. *Otrkārt*, Direktīvas 2004/18 preambulas 22.punktā attiecībā uz Direktīvas 14.panta mērķi paskaidrots, ka Direktīvā nepieciešams paredzēt noteikumus gadījumiem, kuros ir iespējams atturēties no

---

<sup>1</sup> Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2004/18/EK (2004. gada 31. marts) par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu, piegādes valsts līgumu un pakalpojumu valsts līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru, *Oficiālais Vēstnesis* L 134, 30.04.2004, 114.-240.lpp.

harmonizēto iepirkuma procedūru piemērošanas, pamatojoties uz valsts drošības vai valsts noslēpuma apsvērumiem.

*Treškārt*, jāņem vērā, ka Direktīva 2004/18 konsolidē iepriekš spēkā esošās direktīvas publisko iepirkumu jomā<sup>2</sup>, t.i., Direktīvu 92/50<sup>3</sup>, Direktīvu 93/36<sup>4</sup> un Direktīvu 93/37<sup>5</sup> un visu šo direktīvu attiecīgās tiesību normas, kuras konsolidētas Direktīvas 2004/18 14.pantā, paredzēja, ka trešais izņēmuma gadījums, kad iespējams nepiemērot publisko iepirkumu procedūras, ir būtisku dalībvalsts drošības interešu aizsardzība.<sup>6</sup> Eiropas Komisija, izstrādājot Direktīvu 2004/18, nav paudusi nodomu šos noteikumus mainīt.

*Ceturtkārt*, arī tiesību doktrīnā norādīts, ka Direktīvas 2004/18 14.pantā paredzētie izņēmuma gadījumi attiecināmi uz slepeniem līgumiem un līgumiem, kuru īstenošana prasa drošības pasākumu ievērošanu vai kuri saistīti ar būtisku valsts drošības interešu aizsardzību.<sup>7</sup> Šāda pieeja izskaidrojama ar to, ka publisko iepirkumu regulējuma mērķis ir nodrošināt Eiropas Kopienību dibināšanas līgumā garantēto pamatbrīvību – brīvas preču, pakalpojumu, kapitāla aprites un nodibinājumu brīvības – caurspīdīgu īstenošanu.<sup>8</sup>

*Piektkārt*, Eiropas Kopienību tiesas judikatūrā līdz šim tikai vienu reizi ir atzīts par pamatotu valsts lēmums izslēgt līgumu, kurš citādi atbilst publiskā iepirkuma līguma kritērijiem, no publisko iepirkumu likumu piemērošanas sfēras, un arī šis gadījums bija saistīts ar valsts drošības interešu aizsardzību.<sup>9</sup> Citās lietās Eiropas Kopienību tiesa ir konsekventi norādījusi, ka publisko iepirkumu direktīvās ietvertie piemērošanas izņēmuma gadījumi ir interpretējami sašaurināti un ka arī būtisku valsts drošības interešu aizsardzība automātiski nevar kalpot par iemeslu direktīvu nepiemērošanai, bet katrs atsevišķs gadījums ir rūpīgi izvērtējams.<sup>10</sup>

Turklāt Eiropas Kopienību tiesa ir noteikusi, ka izņēmumi ir pieļaujami vienīgi tad, ja valsts var pierādīt, ka mērķis, kuru tā vēlas sasniegt, izslēdzot līgumu no publisko iepirkumu likumu piemērošanas sfēras, nekādi nav sasniedzams, piemērojot iepirkuma procedūras.<sup>11</sup> Uz šādas pieejas pamata Eiropas Kopienību tiesa, piemēram, ir noraidījusi argumentu, ka narkotisku vielu iepirkums valsts drošības apsvērumu dēļ nebūtu īstenojams atklāta vai slēgta konkursa veidā. Tiesa norādīja, ka drošības intereses iespējams aizsargāt, izvirzot kandidātiem piemērotas kvalifikācijas prasības, un tāpēc nav nepieciešams izslēgt līgumu no publisko iepirkumu likumu piemērošanas sfēras.<sup>12</sup>

### 1.3. Secinājumi

Ņemot vērā visu iepriekš minēto, secināms, ka, iztulkojot Publisko iepirkumu likuma 3.panta trešajā daļā paredzētos izņēmuma gadījumus saskaņā ar Eiropas Kopienību tiesībām, MK

<sup>2</sup> Skat. Direktīvas 2004/18 preambulas 1.punktu.

<sup>3</sup> Padomes Direktīva 92/50/EEK (1992. gada 18. jūnijs) par procedūru koordinēšanu valsts pakalpojumu līgumu piešķiršanai, *Oficiālais Vēstnesis* L 209, 24.07.1992, 1.-24.lpp.

<sup>4</sup> Padomes Direktīva 93/36/EEK (1993. gada 14. jūnijs), ar ko koordinē piegāžu valsts līgumu piešķiršanas procedūras, *Oficiālais Vēstnesis* L 199, 09.08.1993, 1.-53.lpp.

<sup>5</sup> Padomes Direktīva 93/37/EEK (1993. gada 14. jūnijs) par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu piešķiršanas procedūras, *Oficiālais Vēstnesis* L 199, 09.08.1993, 54.-83.lpp.

<sup>6</sup> Skat. Direktīvas 92/50 4.panta otro daļu, Direktīvas 93/36 2.panta pirmās daļas (b) punktu un Direktīvas 93/37 4.panta (b) punktu.

<sup>7</sup> Skat. Trepte *'Public Procurement in the EU: A Practitioner's Guide'*, 2nd edition, OUP, 2007, p.243.

<sup>8</sup> Skat. Arrowsmith *'The Past and Future Evolution of EC Procurement Law: From Framework to Common Code?'*, *Public Contract Law Journal*, Vol.35, No.3, Spring 2006, p.339-340.

<sup>9</sup> Skat. Eiropas Kopienību tiesas spriedumu lietā C-252/01 *Commission v Belgium* [2003] ECR. I-11859.

<sup>10</sup> Skat. piem., Eiropas Kopienību tiesas spriedumus lietās C-20/01 un C-28/01 *Commission v Germany* [2003] ECR I-3609 un C-337/05 *Commission v Italy* (oficiālas publikācijas vēl nav).

<sup>11</sup> Skat. Eiropas Kopienību tiesas spriedumu lietā C-337/05 *Commission v Italy* (oficiālas publikācijas vēl nav).

<sup>12</sup> Skat. Eiropas Kopienību tiesas spriedumu lietā C-324/93 *Evans Medical* [1995] ECR I-563.

rīkojums daļā, ar kuru noteikts, ka Latvijas Nacionālās bibliotēkas būvniecības projekta īstenošanā nav piemērojams Publisko iepirkumu likums, ir prettiesisks. Ir skaidrs, ka Latvijas Nacionālās bibliotēkas būvniecības projekta īstenošana nav saistīta ar būtisku valsts drošības interešu aizsardzību.

Turklāt Kultūras ministrijas sagatavotajā paskaidrojuma raksta projektā MK rīkojumam minētie argumenti, kāpēc projekta īstenošana saistīta ar būtiskām valsts interesēm, piemēram, līdzšinējie projekta īstenošanas termiņu kavējumi, tas, ka Latvijai vienīgajai no Eiropas valstīm vēl nav savas, īpaši Nacionālās bibliotēkas vajadzībām būvētas ēkas, ka Gunāra Birkerta projektētā Latvijas Nacionālās bibliotēkas ēka ir saņēmusi starptautiskas arhitektūras balvas un atzinību, ka Latvijas Nacionālās bibliotēkas informācijas sistēmas ieviešanu atbalsta Bila un Melindas Geitsu fonds u.tml., nekādi neliecina par tādiem Latvijas Nacionālās bibliotēkas projekta īstenošanas mērķiem, kuru sasniegšana nebūtu iespējama, piemērojot publisko iepirkumu procedūras.

Papildus jāatzīmē, ka vēl 2007.gadā valdība nesaistīja Latvijas Nacionālās bibliotēkas būvniecību ar būtisku valsts interešu aizsardzību, kas būtu par pamatu Publisko iepirkumu likuma nepiemērošanai, jo valsts aģentūra „Jaunie „Trīs brāļi”” bez kādiem tiesiskiem šķēršļiem rīkoja slēgtu konkursu „Latvijas Nacionālās bibliotēkas ēkas būvdarbi” (iepirkuma identifikācijas Nr. J3B-2007/33). Tas, ka pirmajā reizē konkurss beidzās bez rezultāta, nevar būt par iemeslu, lai turpmāk nepiemērotu Publisko iepirkumu likuma noteikumus. Gluži pretēji, Publisko iepirkumu likuma 62.panta pirmās daļas 1.punktā noteikts, ka šādos gadījumos iespējams rīkot sarunu procedūru, iepriekš publicējot paziņojumu par līgumu.

Tātad Ministru kabinetam nebija tiesiska pamata izslēgt Latvijas Nacionālās bibliotēkas būvniecības projektu no Publisko iepirkumu likuma piemērošanas sfēras.

Nemot vērā šo visaptverošo secinājumu, atzinumā netiks detalizēti analizēti citi MK rīkojuma tiesiskuma aspekti. Taču jānorāda, ka, pat ja lēmums nepiemērot Publisko iepirkumu likumu Latvijas Nacionālās bibliotēkas būvniecības projekta īstenošanai citādi būtu pamatots un tiesisks, juridiski apšaubāma ir lēmuma daļa par sarunu procesa rīkošanu vienīgi ar trīs kandidātiem, kuri atlasīti ar jauno sarunu procesu tieši nesaistītā konkursā, tādējādi liedzot iespēju citiem, iespējams, pienācīgi kvalificētiem piegādātājiem iespēju iesniegt savus piedāvājumus būvdarbu veikšanai. Šī iemesla dēļ vismaz teorētiski trešās personas, t.i., personas, kas nav minētas MK rīkojumā, bet kas gribētu un uzskata sevi par pietiekami kvalificētām, lai iesniegtu savus piedāvājumus būvdarbu veikšanai, varētu apstrīdēt MK rīkojuma tiesiskumu administratīvā procesa kārtībā.

## **2. VADLĪNIJAS**

### **2.1. Tiesību normas**

Ar MK rīkojuma 4.punktu valsts aģentūrai „Jaunie „Trīs Brāļi”” uzlikts par pienākumu nodrošināt sarunu procesu ar trīs kandidātiem, kuri bija izturējuši kandidātu atlasī 2007.gadā organizētajā slēgtajā konkursā „Latvijas Nacionālās bibliotēkas ēkas būvdarbi” (iepirkuma identifikācijas Nr. J3B-2007/33).

Pamatojoties uz MK rīkojuma 4.punktu, valsts aģentūra „Jaunie „Trīs Brāļi”” izstrādājusi Vadlīnijas sarunu procesa nodrošināšanai. Vadlīnijās noteikts, ar kurām piegādātāju apvienībām tiek organizēts sarunu process, kādas ir sarunu procesa daļas, kāda ir sarunu procesa kārtība, kad iesniedzami pieteikumi un kādi ir sarunu procesa pamatprincipi. Visi šie noteikumi kopā aizņem nepilnas 3 lappuses.

## 2.2. Analīze

Eiropas Kopienu tiesa lietā *Telaustria* ir noteikusi, ka, pat ja līgums ir izslēgts no publisko iepirkumu likumu piemērošanas sfēras, pretendenta izvēlē un līguma noslēgšanā iestādei vienalga jānodrošina publisko iepirkumu pamatprincipi, t.i., procesa caurspīdīgums un vienlīdzīga attieksme ar mērķi vairojot konkurenci un sekmēt Eiropas Kopienu dibināšanas līgumā garantēto pamatbrīvību īstenošanu.<sup>13</sup> Turklāt Eiropas Komisija ir paskaidrojusi, ka ar pienākumu nodrošināt vienlīdzīgu attieksmi jāsaprot ne tikai pienākums novērst diskrimināciju uz nacionalitātes pamatiem, bet gan plašākais Eiropas Kopienu tiesas judikatūrā attīstītais pienākums novērst jebkādas barjeras pieejai tirgum.<sup>14</sup>

Tātad secināms, ka sarunu procesam, kuru uz MK rīkojuma pamata organizē valsts aģentūra „Jaunie „Trīs Brāļi””, jāatbilst publisko iepirkumu pamatprincipiem, neskatoties uz to, ka procesam nav piemērojams Publisko iepirkumu likums.

Lai gan valsts aģentūras „Jaunie „Trīs Brāļi”” izstrādātajās Vadlīnijās norādīts, ka sarunu procesa laikā aģentūra ievēros atklātības un caurskatāmības principus, Vadlīnijas nesatur jebkādas aģentūrai saistošus noteikumus, kuri praksē nodrošinātu šo principu piemērošanu.

*Pirmkārt*, Vadlīnijās nav noteiktas prasības, kādām jāatbilst pretendentu piedāvājumiem. *Otrkārt*, Vadlīnijās nav noteikti kritēriji, pēc kuriem valsts aģentūra „Jaunie „Trīs Brāļi”” izraudzīsies atbilstošāko piedāvājumu. Šie divi trūkumi, skatīti kopsakarā, rada situāciju, kad nav iespējams pārbaudīt valsts aģentūras „Jaunie „Trīs Brāļi”” rīcības atbilstību publisko iepirkumu pamatprincipiem, jo nav mērauklas, pēc kuras vērtēt aģentūras lēmumu tiesiskumu.

*Treškārt*, Vadlīnijās nav noteikta aģentūras lēmumu pārsūdzības kārtība. Lai gan varētu secināt, ka aģentūras lēmumiem piemērojami vispārīgie Administratīvā procesa likuma noteikumi, paskaidrojumu trūkums par pārsūdzības kārtību rada tiesisko nenoteiktību. Jāņem vērā, ka Publisko iepirkumu likumā paredzētā pasūtītāja lēmumu pārsūdzības kārtība ir speciāla pret vispārīgo Administratīvā procesa likumā noteikto administratīvo aktu pārsūdzības kārtību. Attiecīgi konkrētajā gadījumā nav skaidrs, piemēram, vai pretendenti ir tiesīgi sūdzēties par Vadlīniju noteikumiem, kuri sarunu procesa laikā pieņemtie lēmumi ir pārsūdzami, kurās instancēs pretendenti var sūdzēties un kādi ir sūdzību iesniegšanas termiņi.

## 2.3. Secinājumi

Ņemot vērā iepriekšējo analīzi, secināms, ka nepilnas 3 lappuses īsās Vadlīnijas nenodrošina Latvijas Nacionālās bibliotēkas būvniecības projekta īstenošanas caurspīdīgumu, vienlīdzīgas iespējas, brīvu konkurenci un Eiropas Kopienu dibināšanas līgumā garantēto pamatbrīvību īstenošanu, lai gan saskaņā ar Eiropas Kopienu tiesas judikatūru šo principu ievērošana ir obligāta arī tajos gadījumos, kad publisko iepirkumu likumi nav piemērojami.

## 3. LĒMUMS PAR PIEGĀDĀTĀJU APVIENĪBAS IZSLĒGŠANU

### 3.1. Tiesību normas

2008.gada 13.martā Apvienība saņēma valsts aģentūras „Jaunie „Trīs Brāļi”” vēstuli Nr. 2-1/112 („Vēstule”), ar kuru Apvienība informēta, ka tai netiks nosūtīts uzaicinājums

<sup>13</sup> Skat. Eiropas Kopienu tiesas spriedumu lietā C-324/98 *Telaustria* [2000] ECR I-10745. Skat. arī sprieduma komentāru Arrowsmith ‘The Past and Future Evolution of EC Procurement Law: From Framework to Common Code?’, *Public Contract Law Journal*, Vol.35, No.3, Spring 2006, p.365-367.

<sup>14</sup> Skat. *Commission Green Paper on Public-Private Partnerships and Community Law on Public Contracts and Concessions*, 30 COM (2004) 327 (final).

pedalīties Vadlīnijās paredzētā sarunu procesa otrajā daļā. Kā pamatojums lēmumam izslēgt Apvienību no turpmākas dalības sarunu procesā Vēstulē minētas aizdomas par AS „Merko Ehitus” un tās amatpersonu saistību ar noziedzīgiem koruptīviem darījumiem Igaunijā.

Lai gan Vēstulē nav ietverta atsauce uz kādu Vadlīniju punktu, Vadlīnijās ir noteikts, ka valsts aģentūra „Jaunie „Trīs Brāļi”” sarunu procesā laikā „*sekos, vai piegādātāju apvienības dalībnieki vai ar tiem saistītie uzņēmumi, amatpersonas, kurām ir pārstāvības, lēmumu pieņemšanas vai uzraudzības tiesības, citas amatpersonas un personas, kas ieņem atbildīgus amatus, ir iesaistītas vai par tām ir aizdomas par dalību vai iespējamu dalību noziedzīgā organizācijā, noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijā, korupcijā, krāpnieciskās darbības vai jebkurā citā veidā rada šaubas par to godīgumu, biznesa ētikas ievērošanu vai uzticamību*”.

### 3.2. Analīze

No Vēstules izsecināms, ka Apvienība izslēgta no dalības sarunu procesa otrajā daļā, jo valsts aģentūra „Jaunie „Trīs Brāļi””, sekojot līdzī Vadlīnijās norādīto pamatprincipu ievērošanai, ieguvusi informāciju, ka Igaunijas tiesībsargājošajām institūcijām ir aizdomas par AS „Merko Ehitus” un tās amatpersonu iespējamu saistību ar noziedzīgiem koruptīviem darījumiem.

Šāds lēmuma par Apvienības izslēgšanu no sarunu procedūras pamatojums neatbilst ne caurspīdīguma principam, kuru aģentūrai ir pienākums nodrošināt saskaņā ar Eiropas Kopienas tiesas judikatūru,<sup>15</sup> ne Satversmes 92.pantā nostiprinātajām tiesībām uz nevainīguma prezumpciju, ne pienākumam izmantot valsts finanšu līdzekļus efektīvi un atbilstoši iedzīvotāju interesēm.

*Pirmkārt*, Vadlīnijās nav paredzēti gadījumi, kuros piegādātāju apvienības varētu tikt izslēgtas no dalības sarunu procesā. Tas būtu izskaidrojams ar MK rīkojuma 4.punktu, ar kuru Kultūras ministrijai valsts aģentūras „Jaunie „Trīs brāļi”” personā ir uzdots nodrošināt sarunu procesu ar trīs kandidātiem, kuri jau izturējuši kandidātu atlasī valsts aģentūras „Jaunie „Trīs brāļi”” organizētajā slēgtajā konkursā „Latvijas Nacionālās bibliotēkas ēkas būvdarbi” (iepirkuma identifikācijas Nr. J3B-2007/33). Bet, ja valsts aģentūra „Jaunie „Trīs brāļi”” gribēja paturēt tiesības izslēgt no turpmākas dalības sarunu procesā kandidātus, kuri neatbilstu vēl kādiem papildus kritērijiem, šādas aģentūras tiesības bija jāparedz Vadlīnijās. Pretējā gadījumā nav skaidrs, uz kādas tiesību normas pamata valsts aģentūra „Jaunie „Trīs brāļi”” pieņēmusi lēmumu par Apvienības izslēgšanu. Tas, savukārt, ir pretrunā ar caurspīdīguma principu.

*Otrkārt*, Apvienības izslēgšana no turpmākas dalības sarunu procesā, pamatojoties vienīgi uz aizdomām par dalību vai iespējamu dalību koruptīvās darbības, nav savienojama ar Satversmē nostiprinātajām tiesībām uz nevainīguma prezumpciju. Tieši ar tiesībām uz nevainīguma prezumpciju izskaidrojams tas, ka Publisko iepirkumu likums ļauj izslēgt kandidātu vai pretendentu no turpmākās dalības iepirkuma procedūrā vienīgi tad, ja kandidāts vai pretendents ar tiesas spriedumu atzīts par vainīgu līdzdalībā noziedzīgā organizācijā, korupcijā, krāpnieciskās darbības finanšu jomā vai noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijā.<sup>16</sup> Nav saprotams, kāpēc sarunu procesā par Latvijas Nacionālās bibliotēkas ēkas būvdarbiem būtu pamats neievērot nevainīguma prezumpciju un piemērot stingrākus izslēgšanas noteikumus kā parasti publisko iepirkumu procedūrās. Turklāt jāatzīmē, ka vēl 2007.gadā valdība neuzskatīja, ka Latvijas Nacionālās bibliotēkas būvniecības projekta īstenošana prasītu izvīzīt konkursa kandidātiem un pretendentiem stingrākus izslēgšanas

<sup>15</sup> Skat. šī atzinuma 2.2 sadaļu.

<sup>16</sup> Skat. Publisko iepirkumu likuma 39.panta pirmās daļas 1.punktu.

noteikumus attiecībā uz dalību koruptīvās darbībās kā tos, kuri paredzēti Publisko iepirkumu likumā.<sup>17</sup>

*Treškārt*, jau tā šaurā piegādātāju loka sašaurināšana no 3 uz 2 kandidātiem, pamatojoties vienīgi uz neobjektīviem kritērijiem, par kādiem uzskatāmas „aizdomas” un „šaubas”, neatbilst iestādes pienākumam izmantot valsts finanšu līdzekļus efektīvi un atbilstoši iedzīvotāju interesēm, kas izriet gan no labas pārvaldības principa, gan no likuma „Par valsts un pašvaldību finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanu”.<sup>18</sup> Jo šaurāks kandidātu loks, jo vismaz teorētiski mazākas ir pasūtītāja izredzes saņemt labāko piedāvājumu (ekonomiski izdevīgāko vai par zemāko cenu), jo ir ierobežota kandidātu savstarpējā konkurence. Ja šāda situācija radīta neobjektīvu iemeslu dēļ, ar nepamatotu iestādes lēmumu, pastāv risks, ka valsts finanšu līdzekļi netiks izmantoti efektīvi un atbilstoši iedzīvotāju interesēm.

### 3.3. Secinājumi

Pamatojoties uz iepriekš minētajiem argumentiem, secināms, ka valsts aģentūras „Jaunie „Trīs Brāļi”” lēmums izslēgt Apvienību no sarunu procesa par Latvijas Nacionālās bibliotēkas būvniecību nav pamatots ne ar vienu tiesību normu, tas nav savienojams ar tiesībām uz nevainīguma prezumpciju un pastāv risks, ka lēmuma rezultātā valsts finanšu līdzekļi, kas piesaistīti Latvijas Nacionālās bibliotēkas būvniecības projekta īstenošanai, varētu tikt izmantoti neefektīvi.

## 4. TIESVEDĪBAS IESPĒJAS

Tiesvedības iespējas par MK rīkojuma, Vadlīniju un valsts aģentūras „Jaunie „Trīs Brāļi”” lēmumu izslēgt Apvienību no sarunu procesa tiesiskumu un atcelšanu pastāv gan nacionālā, gan Eiropas Savienības līmenī.<sup>19</sup>

Nacionālajā līmenī visus iepriekš minētos tiesību aktus iespējams pārsūdzēt administratīvā procesa kārtībā saskaņā ar Administratīvā procesa likuma noteikumiem.

Nemot vērā, ka atbilstoši iepriekšējai analīzei MK rīkojums un Vadlīnijas pārkāpj arī Eiropas Kopienu tiesību normas un principus, pastāv arī paralēlas sūdzību iespējas Eiropas Savienības līmenī. *Pirmkārt*, privātpersona var sūdzēties par šiem tiesību aktiem Eiropas Komisijai. Eiropas Komisija, savukārt, ir tiesīga, pamatojoties uz Eiropas Kopienu dibināšanas līguma 226.pantu, celt prasību pret valsti Eiropas Kopienu tiesā par Eiropas Kopienu tiesību pārkāpumu.

*Otrkārt*, administratīvās tiesvedības ietvaros nacionālajā līmenī privātpersona ir tiesīga prasīt, lai tiesa uzdotu jautājumu Eiropas Kopienu tiesai par Eiropas Kopienu tiesību normu iztulkošanu prejudiciāla nolēmuma taisīšanai atbilstoši Eiropas Kopienu dibināšanas līguma 234.pantam. Pēdējās instances tiesai ir pienākums uzdot šādu jautājumu Eiropas Kopienu tiesai.

<sup>17</sup> Skat. slēgtā konkursa „Latvijas Nacionālās bibliotēkas ēkas būvdarbi” (iepirkuma identifikācijas Nr. J3B-2007/33) nolikuma 37.1.1.punktu.

<sup>18</sup> Skat. likuma „Par valsts un pašvaldību finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanu” 1. un 2.pantu.

<sup>19</sup> Šī atzinuma ierobežotā apjoma dēļ procesuālie pārsūdzību jautājumi netiks detalizēti analizēti.